

OKRZCIĆ (104) *vb pf*

okrzcić (80), **ochrzcić** (16), **ochrcić** (5), **okrcić** (3); okrzcić *OpecŻyw, MiechGlab, KromRozm II, KromRozm III, Leop* (2), *OrzRozm, BibRadz, RejAp, GórnDworz* (2), *HistRzym* (3), *RejPos* (2), *KarnNap, BielSjem, WujJud* (4), *CzechRozm, CzechEp, ArtKanc, GórnRozm, WujNT* (18), *PowodPr, GosłCast, KlonFlis, KlonWor*; ochrzcić *StryjKron* (4), *SkarKaz* (2), *SkarKazSej*; ochrcić *SeklKat* (3), *PaprUp*; okrcić *BiałKaz*; okrzcić : ochrzcić : ochrcić : okrcić *KrowObr* (6:--:1), *BielKron* (24:--:1), (1:--:1), *SkarŻyw* (1:9).

o jasne.

inf okrzcić (23). \diamond *fut* 2 *sg* okrzczisz (1). \diamond 3 *sg* okrzci (4). \diamond [3 *pl* okrzczą.] \diamond *praet* 1 *sg m* okrzciłem, -m okrzcił (4). \diamond 3 *sg m* okrzcił (46). *f* okrzciła (1). *n* okrzciło (1). \diamond 3 *pl m pers* okrzčili (3). \diamond *plusq* 3 *sg m* był okrzcił (4). \diamond *imp* 2 *sg* okrzci (3). \diamond 2 *pl* okrzciecie (1). \diamond *con* 2 *sg m* byś okrzcił (1). \diamond 3 *sg m* by ochrzcił (2). \diamond *impers praet* okrzcz(o)no (4). \diamond *con* by okrzczono (1). \diamond *part praet act* okrzciwszy (5).

Sł stp notuje, Cn brak, Linde XVIII w.

1. *Udzielić sakramentu chrztu przyjmując do społeczności chrześcijan; baptizare Miech, PolAnt, Vulg [w tym: kogo (77)]* (82) : Tamże fám krol Władziłław [...] napirwey ich pacierza potim kreda nauczył y okrzcić rozkazał. *MiechGlab* [90]; *SeklKat* V2; *KromRozm II* x2v; rzetze Murzyn do Filippá. O wo [lege: owo] Wodá/ tze mu mię nieokrzcíł? *KrowObr* 83v, 83v [2 r.]; *BibRadz Act* 8/38; *OrzRozm D2v*; potym [Skanderbeg] okrcić dał Amefę poturczónego y wiele innych *BielKron* 243v; iż roku od Kryfthulá 1549. tyfiac fiedm fét y pięć nowo národzonych dzietek okrzczono *BielKron* 288, 139, 143v, 144 [2 r.], 145v, 150v (19); A wziáwłzy ie [opat znalezione dziecię] [...] okrzcił ie/ á dał iemu imię fwoie Grzegorz *HistRzym* 33v, 32, 127v; *RejPos* 282, 284; Czału potrzeby/ to iefł/ gdyby dzieciátko chore bárzo było/ y niewiáftá okrzcić może: y owłzem y Zyd/ y niewierny *WujJud* 169v, 169v *marg*, *Mm7*, *Nn7v*; *BiałKaz* G2; *CzechRozm* 73; *KarnNap* A4v; gdy fię fłufzby báłwochwálfkiew zárzekł/ ochrzcił go y inne z nim ludzie przednieyfe *SkarŻyw* 230, 99, 147, [236], 362, 429 [2 r.] (10); tum przyiácháłá/ ábych fie wiáry wáłzey Chrzefciáńfkiew náuczylá/ [...] ochrcić mię. *StryjKron* 125, 125 [2 r.], 350; *CzechEp* 14; Idźcie po wzyfłtkim fwiécie/ w męce mey zbáwienie vkázuycie/ kto vwierzy, tego okrzćicie. *ArtKanc* G14; Od Bogá przez widzenie nápomniony/ pierwzy ze wzyfłtkich pierwzego Pogániná Korneliufzá Rotmiłtrzá okrzciwłzy/ Pogánom wrotá do kościołá otwarza. *WujNT* 510, 318 [2 r.], 323, *Act* 8 *arg* [2 r.], 38, s. 431 [2 r.] (14); *SkarKaz* 515a.

okrzcić czym (1): S Krześciáńfkiew wiáry [...] wzył [Mahumet] wodny krzeft tu oczyfcieniu grzechow/ bo go był Sergius okrzcił profłá wodá *BielKron* 165.

Zwoty: »okrzcić w imię Pana Jezusa Chrystusa« (1): Y kazał ie okrzcić w imię Páná Iezulá Chryfthulá *Leop ZZ3v marg*.

»na krześcijáńská wiaré okrzcić« (2): wiele ná Krześcijáńfká wiaré okrzcił dzikich ludzi *BielKron* 449, 144v.

Szereg: »okrzcić i nawrocić« [szyk 1:1] (2): [Filip] Sámárytany náwrocił y okrzcił *KromRozm III* H8v; *BielKron* 156.

Przen (4) :

Zwrot: »okrzczić Duchem Świętym« = *baptizare in spiritu sancto Vulg* [szyk zmienny] (4): Ia was Wodą krztzę/ ále on/ ktoremum ia nieieft godzien vpadwŷzy rzemyká rozwięzác v trzewikow iego/ was okrczi Duchem Swiętym. *KrowObr* 83v; *WujNT Matth* 3/11, s. 13; Iam țiebie w żywoćie mátki twoiey Duchem ś. ochrcził; á ty mnie teraz tą wodą chrzczić maz. *SkarKaz* 515a.

a. *Nadać imię na chrzcie* (2) :

Zwrot: »imieniem [czyim] ochrcić« (1): Sinatzka íwego imieniem przodków íwoich Oitza y Brata Krolow Polńkich ochrcic dala *PaprUp* Dv.

Szereg: »mianować i ochrcić« (1): Ale gdi gwałtowna potrzeba íeft [...] ochrcenia ze by dziecie miało vmrzec [...]. Tedy ie leda kto moe [!] mianowac/ y ochrcyc *SeklKat* V v.

2. *Dokonać aktu oczyszczenia z grzechów przez zanurzenie w rzece Jordan (o Janie Chrzcicielu i w związku z jego działalnością); baptizare Vulg* [kogo] (9) : rzekl iemu pokornie Iezus. Proffę cie mily Ianie okrczi mie z ijnymi. *OpecŻyw* 36; *KrowObr* 46, 49, 83v; *Leop Mar* 1 arg; [Krystus] vkazał nową drogę ku oczýścieniu pirwŷzego grzechu przez wodny krzeft/ gdy íie kazał Ianowi fwiętemu w Iordanie okrczić. *BielKron* 138v, 264v; *WujNT Matth* 3 arg.

Zwrot: »okrzczić krztem Janowym« (1): lud wŷytek y Celnicy/ wyŷławiáli ípráwiedliwego Bogá/ dawŷzy íię okrczić krztem Ianowy^m [*baptizati baptismo Ioannis*]. *WujNT Luc* 7/29.

3. *Poświęcić obiekt sakralny nadając mu nazwę [co]* (1) : Iakie ízalenftwo/ [...] yŷ profti kaplan moze ochrcić dziecie/ [...] á dzwonu ochrcic/ albo koćcioł poŷwięcic nie moŷe *SeklKat* V2.

4. *Nadać imię lub nazwę; imponere a. indere alicui nomen vel cognomen Mącz* [kogo, co] (12) : *Nomen alicui indere*, Okrczić kogo przezwać álbo dáć komu ymię. *Mącz* 92c, 311a; gdzieby fłowa Polńkiego nie było ná tę rzecz ktorąby Polak okrczić miał/ ábo w przetłumácźaniu z íednego íęzyká ná drugi potrzebowałby cudzego fłowá/ nie telko tego nie gánię/ [...] *GórnDworz* F2v, X2v.

okrzczić czym [jaką nazwą] (3): *BielSjem* 5; A kiedy wodá [...] nowy Wárt íobie czyni/ pod fáme Oftrowy/ Wánną to okrcził zdawná doŷwiadcźony/ Sternik vcźony. *KlonFlis* F2v; *KlonWor* 76.

okrzczić czym („słowem”) (1): Ato tych íednym fłowem [*scartabella*] okrczili/ ktorzy íię dla fátig woiennych do miał/ íákom powiedział kryli. *GórnRozm* B2v.

Przen (4) :

a) *Określić jakimś wyrazem; wyrazić się jakoś o kimś a. o czymś* (4) : Ale tu Duch fwięty nie zámieŷkał okrczić tego dymu niefláchetnego á fzkodliwego/ bo gi miánował íz íie vkazał íáko s piecá wielkiego ogníŷtego. *RejAp* 77v; íáko to dawno práwo okrcziło z Ewángeliey/ gdy Faryzeuŷ [...] tych ktorzy dzieíŷćin nie dawáli názwáł nieŷprawiedliwymi y drapieŷcámi. *PowodPr* 23; *GosłCast* 68.

Szereg: »ochrczić i nazwać« (1): Páńfkich znác/ íz kroleŷtwá onego y Rzeczypoŷpo: ŷwieckiey fundámentem chćiał P. Bog mieć religią ábo kápłáńŷtwo/ gdy ie ták ochrcził y názwáł: íz gdyby kto ípytał: íáko to kroleŷtwo zowią? odpowiedziećby káŷdy moŷł: Kápłáńŷkie. *SkarKazSej* 677b.

b) [*Wymienić z imienia:*

Zwrot: »nie okrczić włásnym imieniem ani przezwiskiem«: yf ych thv nyeokrczyl włáŷnymy ymyony any przeŷwyzfki [...], nakthorego pyothra albo pawla albo iacvba zalvye yedno zalowal nawífythyk prvífynowycze oth wroth dowroth pyothry yacvby pawly *ZapWpol luźna karta nr 1*].

5. [*Dokonać obrzędu poświęcenia wody* [co]: zaraz po Trzech Królach, kiedy wodę już okrzczą wedle dawnego kościelnego zwyczaju, wychodzą niektóre okręty [z *Wenecji*] *RadzPodróż* 11].

Synonimy: 4. mianować, nazwać.

Formacje współrdzenne cf KRZCIĆ.

Cf **OKRZCZENIE, OKRZCZONY**

JZ